

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) over enkele rapporten en handhavingsresultaten over tabaksontmoediging¹.

De voorzitter van de commissie,
Smals

De adjunct-griffier van de commissie,
Heller

¹ Kamerstuk 32 011, nr. 101

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie
Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

II. Reactie van de Staatssecretaris

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de rapporten en handhavingsresultaten over tabaksontmoediging en hebben daarover nog enkele vragen.

Onderzoek gebruik en kopen van sus en vape producten door jongeren

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Staatssecretaris uitvoering geeft aan de motie-Mohandis/Bikker² door de controle op de leeftijdsgrens voor vapes te intensiveren door middel van het inzetten van testkopers. Echter, de illegale verkoop van vapes aan minderjarigen wordt met deze inzet niet geraakt. Mede met het oog op het smaakjesverbod vragen de leden van de VVD-fractie de Staatssecretaris hoe hij van plan is de illegale verkoop van vapes, bijvoorbeeld via sociale media, terug te dringen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de rapporten en handhavingsresultaten over tabaksontmoediging. Zij hebben daarbij nog enkele vragen.

Genoemde leden lezen in het onderzoek naar het gebruik en kopen van snus en vape producten dat minderjarigen snus en vape producten met name via vrienden of via sociale media kopen. De leden van de D66-fractie achten het van groot belang dat minderjarigen niet (starten met) roken of tabaksproducten gebruiken. Zij maken zich dan ook zorgen over het resultaat dat dergelijke producten te koop zijn voor minderjarigen via sociale media. Kan de Staatssecretaris verder uitweiden over zijn plan van aanpak om dit tegen te gaan? Welke mogelijkheden ziet hij, anders dan campagnes? De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is gevraagd om controle op de leeftijdsgrens voor vapes te intensiveren. Hebben zij voldoende zicht op wat er op sociale media gebeurt? Hebben zij hier voldoende capaciteit voor? Tevens zijn deze leden in dit kader benieuwd naar de voortgang van motie-Van der Laan /Ceder die de regering verzoekt te onderzoeken welke stappen er gezet moeten worden om ook de e-sigaret zelf een uniform en neutraal uiterlijk te geven³. Wat is de huidige stand van zaken en de planning voor de uitvoering hiervan?

² Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 65

³ Kamerstuk 32 793, nr. 668

De leden van de D66-fractie zijn voorstander van het neutraal maken van het uiterlijk van sigaretten, evenals die van e-sigaretten. In dit kader vragen genoemde leden de Staatssecretaris hoe hij kijkt naar het niet meer vermelden van de merknaam en merkvariant op de sigaret zelf.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Staatssecretaris voornemens is om nicotinezakjes in zijn geheel te verbieden. Wanneer verwacht hij dat dit verbod in werking kan treden? Wat is de status van het wettelijke proces?

In de brief lezen de leden van de D66-fractie dat de Staatssecretaris de aanbevelingen van het RIVM inzake de overweging om «zeer lage, niet verslavende nicotinegehaltenes voor sigaretten te verplichten» goed kan volgen, maar het op dit moment juridisch niet mogelijk is dit op nationaal niveau aan te passen. Kan de Staatssecretaris aangeven welke bepalingen in de Europese Tabaksproductenrichtlijn (TPD) daar precies aan in de weg staan?

Voorts stelt de Staatssecretaris in zijn brief dat het de verwachting is dat de Europese Commissie (EC) in 2024 met een voorstel voor herziening van de TPD komt. Kan de Staatssecretaris aangeven of deze verwachting nog steeds geldt? Is er al meer bekend over de tijdlijn, bijvoorbeeld wanneer de Nederlandse reactie op de herziening dient te worden ingediend? Kan de Staatssecretaris meer specifiek ingaan op deze tijdlijn en de Kamer, bij wijziging van de verwachting dan wel de tijdlijn, hier tijdig over informeren?

In de Kamerbrief lezen de leden van de D66-fractie eveneens dat de Staatssecretaris het rapport en de aanbevelingen van het RIVM mee zal nemen bij de Nederlandse reactie op de herziening. Geeft de Staatssecretaris daarmee aan dat de Nederlandse inzet bij de herziening van de TPD zal zijn om het mogelijk te maken om zeer lage, niet verslavende nicotinegehaltenes voor sigaretten te verplichten? Kan de Staatssecretaris dit bevestigen, zo vragen de leden van de D66-fractie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris. Genoemde leden hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PVV-fractie willen graag van de Staatssecretaris weten wat de consequenties zijn van het verbod van de stoffen die op de advieslijst met additieven staan, voor zowel de normale sigaret als de (liquids van de) e-sigaret.

De leden van de PVV-fractie willen verder graag weten welke wijzigingen in uiterlijk en samenstelling van sigaretten de Staatssecretaris overweegt om het roken minder aantrekkelijk en verslavend te maken. Kan hij deze vraag beantwoorden met een ja of nee: wil hij de filter afschaffen? Wil hij de kleur en het patroon van sigarettenpapier vervangen door een donkere kleur? Wil hij op elke sigaret een afzonderlijke waarschuwing? Wil hij het nicotinegehalte in sigaretten verlagen? Wil hij suikers en smaakstoffen in sigaretten verbieden? Welke van deze opties om sigaretten minder aantrekkelijk en verslavend te maken voor jongeren zijn bewezen effectief en waaruit blijkt dit?

De Staatssecretaris geeft aan dat hij met de recente campagne van Artsen Slaan over vapes uitvoering heeft gegeven aan de motie van het lid Maeijer. De leden van de PVV-fractie willen graag weten welke plannen de

Staatssecretaris nog meer heeft op het gebied van gerichte voorlichting aan jongeren over vapes en sigaretten. Jongeren kopen snus en vapes voornamelijk via Snapchat en Instagram. Waarom vindt de voorlichting niet via die kanalen plaats?

De Staatssecretaris geeft aan steam stones te willen reguleren. De leden van de PVV-fractie willen van hem graag weten op welke manier.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de bij dit schriftelijk overleg betrokken (onderzoeks-)rapporten op het gebied van tabaksproducten, e-sigaretten en snus. Deze leden hebben hier enkele vragen bij.

Factsheet NVWA over de inspectieresultaten van nicotinezakjes

De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris op welke termijn er uitvoering gegeven gaat worden aan de aangenomen motie-Kuik c.s. over het nicotinezakjes zonder tabak onder de Tabaks- en rookwarenwet brengen⁴. Deze leden lezen dat het kabinet hier via de ministerraad reeds mee akkoord is gegaan⁵ en zij vragen de Staatssecretaris wanneer de betreffende wetgeving naar de Kamer gestuurd wordt en wanneer het totaalverbod in kan gaan.

Factsheet gestandaardiseerde sigaret

De verwachting is dat de EC in 2024 met een voorstel voor herziening van de TPD komt. De leden van de CDA-fractie zijn er voorstander van om het aanpassen van het nicotinegehalte in sigaretten daarin mee te nemen. Kan de Staatssecretaris het proces voor de herziening van de TPD nader schetsen, inclusief momenten dat hierop vanuit Nederland invloed op uitgeoefend kan worden?

Het experiment van Verslavingszorg Noord-Nederland naar de behandeling in de verslavingszorg van rokers die moeilijk kunnen stoppen, is nu anderhalf jaar bezig en heeft voornamelijk in het teken gestaan van het opdoen van ervaring. De Staatssecretaris schrijft in zijn brief dat het streven is om op 1 april 2023 te starten met het feitelijke onderzoek naar de effectiviteit en kosten van een geprotocolleerde groepsbehandeling van zwaar verslaafde rokers in de verslavingszorg. De leden van de CDA-fractie vragen of het feitelijke onderzoek inderdaad volgens planning is gestart en of de Kamer over de resultaten nog dit jaar geïnformeerd zal worden.

Toezegging stoppen met roken campagne

In het plenaire debat over het Nationaal Preventieakkoord in 2019 heeft toenmalig Staatssecretaris Blokhuis toegezegd om bij de uitwerking van de campagne over stoppen met roken te overwegen het roken in de auto in het bijzijn van kinderen mee te nemen. De huidige Staatssecretaris geeft in zijn brief aan dat bij de campagne is gekozen voor een focus op de risico's van derdehands rook, en dat het roken in de auto hier niet in kon worden meegenomen. De toezegging van de voormalig Staatssecretaris zou daarmee volgens de huidige Staatssecretaris zijn afgedaan. De

⁴ Kamerstuk 35 664, nr. 9

⁵ Rijksoverheid, 21 april 2023, «Kabinet besluit tot totaalverbod op nicotinezakjes» (<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/04/21/kabinet-besluit-tot-totaalverbod-op-nicotinezakjes>)

leden van de CDA-fractie hebben hier echter wel nog enkele vragen over. Klopt het dat een op de zeven Europese jongeren wekelijks in een rokerige auto zit en deelt de Staatssecretaris het met deze leden dat dit vanwege de kleine ruimte zeer schadelijk is. In veel landen, waaronder Engeland, België en Frankrijk, is roken in auto's waarin kinderen zitten helemaal niet meer toegestaan. Een groep artsen en wetenschappers vindt dat Nederland moet volgen. Zij zijn daarom vorig jaar de actie #RijRookvrij gestart.⁶ Uit onderzoek blijkt dat de maatregel effectief is om kinderen te beschermen tegen meer roken in de auto. Daarnaast is het draagvlak voor de maatregel heel hoog: negen op de tien Nederlanders vinden dat auto's waarin kinderen zitten geheel rookvrij zouden moeten zijn. In december heeft de Staatssecretaris aangekondigd dat hij plekken waar kinderen vaak komen, zoals sportterreinen, wettelijk rookvrij gaat maken. Den leden van de CDA-fractie vragen daarom of de Staatssecretaris kan aangeven of hij auto's waarin kinderen zitten hierin meeneemt. Waarom wel, of waarom niet?

Overig

De leden van de CDA-fractie vragen tenslotte hoe de Staatssecretaris de uitvoering heeft opgepakt van de aangenomen motie van de leden Kuik en Van Esch over een vergunningplicht voor verkooppunten van tabak waarbij de gemeente een maximaal aantal verkooppunten per wijk kan hanteren⁷.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de rapporten en handnavingsresultaten over tabaksontmoediging. Dit roept bij hen enkele vragen op.

De leden van de PvdA-fractie maken zich grote zorgen over de verkoop aan en het gebruik van snus en vape producten door jongeren. De resultaten van de steekproeven van de NVWA zijn niet bemoedigend. Deze leden zijn benieuwd wat de intensivering van controle op de leeftijdsgrens voor vapes betekent. Kan de Staatssecretaris toelichten hoeveel controles er nu jaarlijks worden uitgevoerd door de NVWA en hoeveel meer controles er worden uitgevoerd door de intensivering? Zullen hier extra fte voor worden vrij gemaakt? En zo ja, hoeveel? Ziet de Staatssecretaris ook ruimte om strengere consequenties te verbinden aan de verkoop van vapes, sigaretten et cetera aan minderjarigen?

De leden van de PvdA-fractie steunen het voorstel om nicotinezakjes in zijn geheel te verbieden. Heeft de Staatssecretaris zicht op het effect van het gebruik van nicotinezakjes door jongeren op hun latere rookgedrag? Zo ja, wil hij dit met ons delen? Zo nee, wil hij dit gaan onderzoeken?

De leden van de PvdA-fractie zijn enthousiast over de genoemde beleidsopties van het RIVM over producteisen. Deze leden willen graag dat maatregelen die ook op nationaal niveau ingevoerd kunnen worden voorspoedig worden opgepakt. Begrijpen deze leden het goed dat de Staatssecretaris dit pas wil oppakken nadat de EC met een voorstel voor de herziening van de TPD is gekomen? Waarom ziet de Staatssecretaris geen ruimte om eerder met de maatregelen die zich richten op het uiterlijk van de sigaret aan de gang te gaan, zo vragen deze leden. Is het verstandig om de timing van maatregelen af te laten hangen van de EC?

⁶ Been, J., 2023, «Elk kind heeft recht op een rookvrije auto» (<https://rijrookvrij.nl/>)

⁷ Kamerstuk 32 793, nr. 658

Zij vragen of de Staatssecretaris zich in Europese context inspannt om het aanpassen van nicotinegehalten in de herziening van de TPD te laten landen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben de brief van de Staatssecretaris met interesse gelezen. Deze leden zijn te spreken over de doelen die de Staatssecretaris treft om tabaksgebruik te verminderen. Daarvoor is het uitgevoerde onderzoek naar de samenstelling van tabaksproducten belangrijk, maar de voorgenomen maatregelen voor een rookvrij generatie ook. De leden van de GroenLinks-fractie hebben wel enkele vragen over met betrekking tot de brief en het tabaksbeleid van de regering.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de rechtszaak en het daarop volgende hoger beroep inzake de zogenoemde «sjoemelsigaret»⁸. Al jaren is bekend dat de gebruikte ISO-tests ertoe leiden dat de daadwerkelijk hoeveelheid schadelijke stoffen in tabak veel hoger ligt dan de testresultaten aangeven en daardoor de normen structureel worden overschreden. Ook het Europese Hof heeft eerder geconcludeerd dat sigaretten die in ISO-tests aan wettelijke normen voldoen, alsnog de richtlijnen kunnen overschrijden. Waarom kiest de Staatssecretaris er tot op heden voor om de ISO-meetmethode te hanteren, terwijl bijvoorbeeld ook de – veel betrouwbaardere – Canadian Intense (CI) methode beschikbaar is⁹? Erkent de Staatssecretaris dat tabaksfabrikanten daarmee in de gelegenheid worden gesteld om de normen voor verslavende en schadelijke stoffen in tabak te overschrijden en dat daardoor de volksgezondheid geschaad wordt? Is de Staatssecretaris voornemens om het gebruik van ISO-tests te verbieden en erop toe te zien dat wettelijke normen daadwerkelijk worden gehandhaafd? Gaat de Staatssecretaris tabaksproducten verbieden die in werkelijkheid niet voldoen aan de wettelijke normen, ook als dat betekent dat tabaksfabrikanten schadeclaims indienen?

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat de tabakslobby nog steeds actief is in de Nederlandse politiek. Ook al is niet bekend wat de precieze effecten zijn van de tabakslobby op het gevoerde beleid, kan worden vastgesteld dat tabaksproducten dermate schadelijk en verslavend zijn gemaakt dat de volksgezondheid er ernstig door geschaad is. Uit uitgelekte documenten blijkt dat fabrikanten doelbewust strategieën hanteren om kinderen te verslaven¹⁰ en dat zij politici hebben gemanipuleerd om in te stemmen met en vast te houden aan de eerder genoemde ISO-methode. Dit is onverenigbaar met het ondertekende antilobbyverdrag Framework Convention on Tobacco Control van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Ziet de Staatssecretaris toe op naleving van dit antilobbyverdrag, en zo nee, waarom niet? Wat gaat de Staatssecretaris doen om de tabakslobby te beperken in hun mogelijkheden om desinformatie in het parlement te verspreiden? Is de Staatssecretaris voornemens om overtredingen van het antilobbyverdrag te bestraffen, en zo ja, met welke sancties?

⁸ FD, 8 juni 2023, «Blaast de sjoemelsigaret na jaren procederen zijn laatste adem uit?» (<https://fd.nl/bedrijfsleven/1477904/blaast-de-sjoemelsigaret-na-jaren-procederen-zijn-laatste-adem-uit>)

⁹ RIVM, 12 juni 2018, «RIVM meet veel hogere waarden van teer nicotine en koolmonoxide in sigaretten» (<https://www.rivm.nl/nieuws/rivm-meet-veel-hogere-waarden-van-teer-nicotine-en-koolmonoxide-in-sigaretten>)

¹⁰ Sick of smoking, 2023 «Kinderen vervangers van dode rokers» (<https://sickofsmoking.nl/feiten/kinderen-als-vervangers-dode-rokers/>)

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Staatssecretaris of er nog meer maatregelen te bedenken zijn om roken op school terug te dringen. Deze leden zijn blij dat de rookvrije schoolterreinen sinds augustus 2020 verplicht zijn. Zij maken zich echter zorgen over de scholieren die net buiten het schoolterrein roken, en het beoogde effect van het verbod ondermijnen. Deze leden vragen wat de overheid samen met maatschappelijke partners kan doen om specifiek in buurten waar veel gerookt wordt het bewustzijn te vergroten van het belang van een rookvrije generatie.

Daarnaast vragen de leden van de ChristenUnie-fractie wat de Staatssecretaris vindt van een rookvrije schooltijd, zoals die in Denemarken, Finland en Ierland geldt. In deze landen geldt de regel dat er tijdens schooltijd niet gerookt mag worden. Bij overtreding kunnen de huisregels van de school gelden, net zoals bij te laat komen.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen de suggesties van het RIVM om sigaretten minder aantrekkelijk en verslavend te maken en moedigen de Staatssecretaris aan om deze suggesties op te volgen. Zij betreuren het dat de TPD bepaalde ingrepen tegenhoudt. Kan de Staatssecretaris aangeven welke suggesties van het RIVM wel (gedeeltelijk of geheel) over te nemen zijn zonder te conflicteren met de TPD? Welke effecten op de aantrekkelijkheid en verslavende werking van sigaretten zouden deze suggesties naar verwachting hebben en wat zou dit betekenen voor het aantal jongeren dat start met roken en verslaafd raakt? Welke inzet pleegt de Staatssecretaris om de TPD spoedig te laten herzien?

Ten aanzien van de verkoop van vapes vragen de leden van de ChristenUnie-fractie op welke manier het verbod op online verkoop van e-sigaretten en e-liquids, dat 1 juli 2023 ingaat, zal worden gehandhaafd. Monitort de Staatssecretaris de naleving van het verbod en intensiveert hij de handhaving als de naleving tegenvalt?

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

Het lid van de BBB-fractie heeft kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris. Het lid van de BBB-fractie ondersteunt het voornemen om een lijst met verboden additieven, die de verslavende werking van tabak verhogen, op te nemen in de tabaks- en rookwarenregeling.

Ook het lid van de fractie BBB vindt het zeer zorgelijk dat jongeren vape en snus producten gebruiken. Zij dankt de Staatssecretaris voor de factsheets die meer inzicht geven in het gebruik. In de factsheet «Inspectieresultaten 2021 en 2022» staat ook een sector «Overig» aangeven. Kan de Staatssecretaris aangeven welke winkels hiermee worden bedoeld en wat de aanpak in dit categorie behelst naast het uitvoeren van controles?

II. Reactie van de Staatssecretaris